

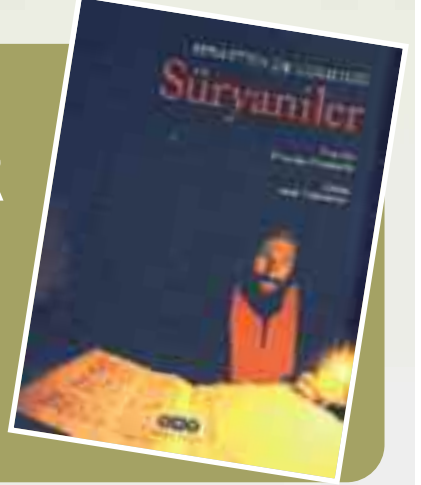

Fotoğraflar
**BÜNYAMIN
AYGÜN
MİDYAT**

Tur Abdin'de Kafro köyüne dönen aileler burada kendilerine bölgenin geleneklerine ve modern yaşama uygun evler inşa ettiler.

10 YILDIR TÜRKİYE'DE SÜRYANİLERİ YAZIYOR

Fransız gazeteci Sebastien de Courtois, Paris'te Sorbonne Üniversitesi'nde hukuk ve tarih eğitimi aldı. Türkiye'ye ilk kez 1999 yılında gelen de Courtois, üç yıldan beri İstanbul'da yaşıyor. Le Figaro Magazine için yazan ve France Culture radyosu için bir kültür programı yapan Courtois bugüne kadar aralarında Yapı Kredi Yayınları tarafından Türkçesi yayımlanan "Süryaniler" isimli eserinin de olduğu 6 kitap yazdı. Anadolu'nun Hıristiyan tarihi ve kiliseleri konusunda sayılı uzmanlar arasında gösteriliyor. Courtois zamanını Paris ve İstanbul arasında geçiriyor.

MİDYAT'TA YENİ HAYAT

Midyat'ta yaşayan binlerce Süryani 1990'lı yıllarda terörden ve korkudan memleketlerini bırakıp yurtdışına kaçtılar

Şimdi bazı aileler Avrupa'daki hayatlarını bırakıp geri dönüyor. Yeni evlerde, yeni bir hayat kuran Süryanilerle görüştük

SEBASTIEN DE COURTOIS

İbrahim bana "Ayrılmak zorunda kaldığımız zamanı çok iyi hatırlıyorum" diyor. O, Türkiye'de yaşamak için geri dönen Süryanilerden biri... "1984 yılıydı, 10 yaşındaydım, babam hayatımız ve geleceğimiz için korkuyordu, Hıristiyanlar artık kabul edilmeyordu! Bu kalbimde hiçbir zaman kapanmayan bir yara. Ülkemi ve içinde yaşadıkları seviyorum..."

İbrahim, 8 erkek ve kız kardeşi ile Türkiye'nin güneydoğusundaki İdil adlı küçük bir ilçede doğdu. Suriye ve Irak sınırına çok yakın, Dicle Nehri'ne ve Hakkâri dağlarına varmadan az önce karşınıza çıkan bu bölgenin Süryaniler için Antik Çağ'dan kalma başka bir ismi var: Tur Abdin.

200 AİLE VARDI

İbrahim Türkçe, Arapça, Süryanice, Kürtçe, Almanca ve İngilizce dahil birçok dil konuşuyor. İdil'den ayrıldıktan sonra İsviçre ve Almanya'da yaşamış. Ama köylerinden uzakta, onu üzen bir yaşam... 2000 yılında ailesinin karşı çıkmasına rağmen doğduğu köye, geriye ne kaldığını görmeye geldiğinde burada yaşamak akıldan geçmiyordu. O günkü şaşkınlığını "Geldiğimde tam bir şok yaşadım. Evler yıkılmış, taşlar çalınmıştı, hayvanlar kilisede uyuyordu. Sadece üç Hıristiyan aile kalmıştı. Oysa daha 1984 yılında İdil'de 200 aile yaşıyordu!" sözleriyle anlatıyor. İbrahim bu ziyaretin ardından geri dönerek aile evini restore etmeye ve Hıristiyan mahallesi ile ilgilenmeye karar verdi. Ben onu bu dönemde, "Süryaniler" adlı kitabımı yazdığım 2002 yılında tanıdım. O günden bu yana üç aile daha bu cesur örneği takip etti ve yaşam eskisi gibi olmaya başladı.

TERÖRDEN KAÇTILAR

İbrahim'in durumu istisna değil. Onun hikayesinin binlerce benzeri var. Yurtdışına gitmiş tüm Süryaniler Türkiye nostaljisiyle yaşıyor. Üstelik korku ve şiddet yıllarının, özellikle de 1980 ve 1990'ların, binlerce Süryani

yi alelacele kaçırmaya zorlayan koşullarının hatırasına rağmen! Bu acılar tabii ki yalnızca onlara özel değildi, PKK'ya karşı verilen savaşta çok insanın canı yandı. Ancak diğer gruplardan farklı olarak Süryaniler, Müslüman olmadıkları için yabancı ve gâvur sayıldılar. Kendilerine en çok bunun dokunduğunu söylüyorlar. Bu bölgede Yezidi Kürtler de yaşadıkları yeri terk etmek zorunda bırakıldı.

50 FAİLİ MEÇHUL VAR

Muhafazakarlık ve feodalizm büyük izler bıraktığı bu bölgede aşiret ve ağalık yasal hale geliyor. Hıristiyanlara karşı işlenen suçların büyük kısmı halen çözülmedi, toplamda 50 kadar faili meçhul cinayet var. Saldırıları topluluğun seçkin kısmı yani doktorlar, din adamları ve muhtarlar hedef almış. İbrahim "Örneğin İdil'in Hıristiyan belediye reisi Şükrü Tutuş 17 Haziran 1994'te öldürüldü. Onun ölümünden sonra son kalan Hıristiyanlar da bölgeyi terk etti. Bizim topyekun almak için kovular, başka köylerden de Kürt aileler bizim ilçemize getirildi, evler ya yıkıldı ya da yasadışı şekilde işgal edildi" diyor.

EN KUTSAL BÖLGE

Süryanilerin geri dönüş hikayesinde toprak sorunu çok önemli. Süryanilerin gitmesinin ardından binlerce hektar toprak, devletin ya da Ankara ile siyasi bağları olan ağaların inisiyatifiyle başkalarına devredildi. Yasalar Süryanilerin haklarına sonuna kadar ve tartışmasız saygı duyulmasını istiyor. Ancak sorun yalnızca para değil. Söz konusu olan ahlak ve tarihe saygı, özellikle de azınlıkların atalarının topraklarında yaşam hakkına saygı. Çünkü Türkiye'nin doğusundaki bu bölge Süryaniler için rastgele seçilmiş bir yer değil. Burası kökleri 15 yüzyıl öncesine kadar uzanan tinsel ve kültürel bir merkez. Mardin ve Cizre arasında yer alan bu bölgenin ismi Süryaniler için Tur Abdin. Süryanice "inanınların dağı" anlamına geliyor. Zira Hıristiyanlık tarihinin en önemli kilise ve manastırlarından bazıları

bu bölgede bulunuyor.

Burası Hıristiyanlığın çok erken bir dönemde, Doğu Roma İmparatorluğu sırasında yayıldığı kutsal bölge sayılıyor. Örneğin Nusaybin'deki Mar Yakup kilisesi M.S 325 yılında inşa edildi, Mar Gabriel Manastırı 397 yılında kuruldu. Bu yapılar hiç şüphesiz Süryanilerin dini mirası, Türkiye'nin kültürel tarihi ve dünya mirasına ait sanat şaheserleri. Şu an aktif olan 5 manastır var, bunlar Türkiye'deki son manastırlar. Ayrıca Süryani ailelerin yaşadığı 20 kadar köy kaldı. Denge çok hassas, zira bu tepelerde en fazla 2 bin 500 kişi yaşıyor. Nüfusun geri kalanı ise Kürt. Bu yüzden 2004 ve 2005 yıllarında yaklaşık 30 Süryani ailenin geri dönüşü topluluğun geleceği adına cesaretlendirici ve güçlü bir işaret oldu.

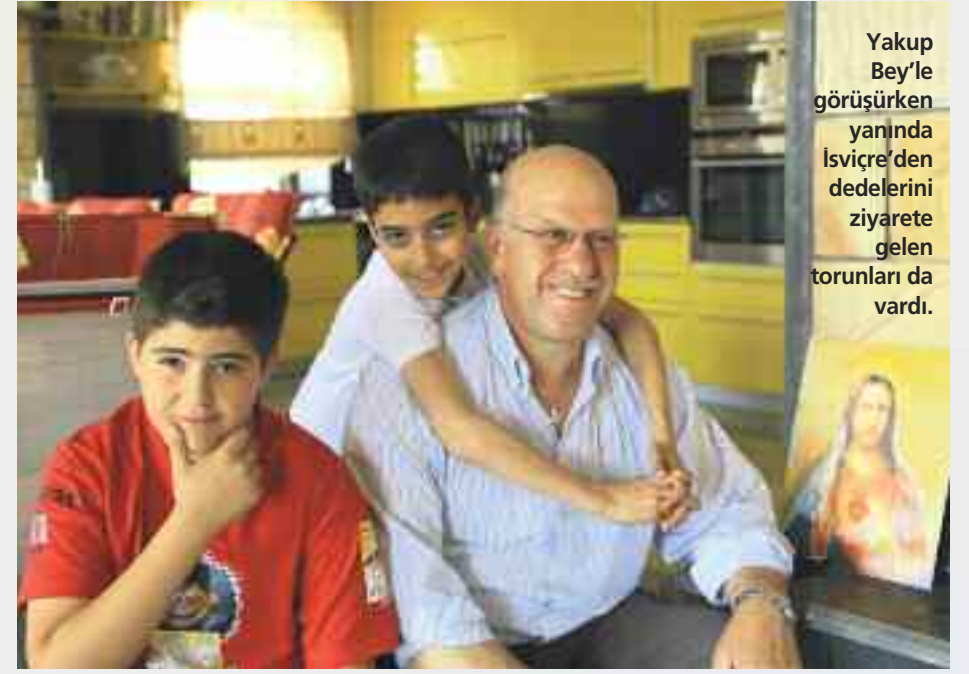
ECEVİT ÇAĞIRMIŞTI

Ailelerin geri dönme kararında Bülent Ecevit'in 2001 yılında Oslo'da yaptığı çağrı ve güvenliğinin artması etkili oldu. Bu Türkiye'de benzeri görülmemiş bir olay. Süryanilerin dönüşü bölgede ekonomik canlanmayı da beraberinde getirdi. Ağaçlandırmış geniş sokaklarla, taşlarla geleneksel şekilde inşa edilmiş evlerle geçmiştiki kötü bir üni olan bölgenin tinsel ve turistik albenisinin yeniden hayat bulmasına katkı sağlıyorlar. İbrahim, "Burada daha iyi bir yaşamın mümkün olduğunu gösterdik, yeni bir dinamik başlattık. Şimdi insanlara eğitim ve umut getirmek gerekiyor" diyor.

50 aile daha taşınmaya hazırlanıyor

Tur Abdin'e şimdiye kadar dönen 30 kadar Süryani aileye yenileri eklenecek. En az 40-50 ailenin daha ev inşa etmek için döneceği konuşuluyor. Arbo köyünden İbrahim Diri veya Bsorino'dan din adamı Saliba gibi bazıları şimdiden yerleşmeye karar verdi. Onlar hem burada ekonomiyi canlandırmak hem de Kürt komşuları ile dostça bağlar kurulmasını amaçlıyor. Bazı aileler ise bir ayaklarını yurtdışında bir ayaklarını burada tutmak istiyor. Bölgeye tatillerini geçirmek için geliyorlar. Yurtdışında doğan çocukların bölgeyi ve güzelliklerini tanımasını, kültürü öğrenip buraya dair anılara sahip olmaları hayati önem taşıyor.

Midyat'ın bir diğer köyü olan Bsorino'ya dönen Süryaniler için tek bir problem vardı: Papazlar yoktu. Görev, İsviçre'den dönen Saliba'ya düştü. Saliba cemaatin ricasıyla hızlı bir eğitimden geçip papaz oldu.

Yakup Bey'le görüşürken yanında İsviçre'den dedelerini ziyarete gelen torunları da vardı.

İsviçre'de her şeyi satıp köye döndük

Yakup Bey, eski köy Kafro'ya 2002'de ilk kez döndüğünde yalnızdı. Gençliğini geçirdiği köyü, en azından geriye kalanı görmek istiyordu. Ancak köy harabe halindeydi. "Kafro'dayken tüm bölgenin en iyi terzisiydim, insanlar uzaklardan kıyafet, gömlek, pantolon dikmem için gelirdi. O zamanlar mutluydum. Daha sonra şiddet fırtınası, olaylar başladı. 1975 yılında İsviçre'ye gitmek için ayrıldım... Eşim ise 1979 yılında ailesiyle birlikte ayrıldı" diyor. İkiz kanapede oturuyor, bana eski fotoğrafların bulunduğu bir albüm gösteriyor, eski yaşamından fotoğraflar. "Ayrılmak zorunda bırakıldık, köyde insanlar öldürülmüştü, tek başımızdık, bizi koruyacak kimse yoktu" diye anlatıyor.

İlk başta tehditler aldık

Yakup Bey ve eşi 2006 yılında temelli döndü. Dönme kararlarını anlatırken "İsviçre'de sahip olduğumuz her şeyi burada yeni bir ev inşa etmek için sattık. Yeni bir hayat!" diyor. Şimdi Yakup Bey'in "Yeni Kafro" dediği köyde hayat yavaş yavaş eski haline dönmeye başlıyor. Köyün girişinde, düzenli kaldırımlara sahip geniş bir sokakta 18 yeni villa sıralanıyor. Evler çevre köylerden Kürt işçiler ve ustalarla, toplanan taşlarla inşa edilmiş. "Dönüşümüz çok kolay değildi, başta iyi karşılanmadık, gözdağı

verildi, tehditler geldi. Ama dönmemiz çok normal, burası benim ülkem, burada yabancı değilim" diye ısrar ediyor.

Yaşlılar için huzurevi yapılıyor

Eşi bize Türk kahvesi getirip yanımıza oturuyor. Bana, gelecek projeleri, inşa edilecek 5 yeni villa ve yurtdışından Türkiye'ye dönen yaşlılarla Süryaniler için kurulacak bir huzurevinden bahsediyor. "Onlar için kolay değil. Korkunun ve uykusuz, nöbet tutarak geçmesi gereken gecelerin anısını taşıyorlar... Burada gençlerimize de iş düşüyor" diyor. Sonunda gururlu bir şekilde bana evini, mutfağını gösteriyor. Bahçesinde zeytin, kiraz ağaçları ve üzüm asmaları var. Bana gülerken "Benim için tek sorun sağlık, küçük bir kalp rahatsızlığım var. O yüzden yazları İsviçre'ye çocuklarıma yanına dönmek zorunda kalıyorum" diyor.

Yakup Bey'in evinde küçük bir kapalı havuz da bulunuyor.

LeMan Kültür

Sevgili LeMan Kültür Dostları,

Geçtiğimiz Ocak ayında Eskişehir LeMan Kültür gubemize yapılan girkin saldırının faili, Emniyet Gücümüzün yaptığı tüz ve özveri çalışmaları sonucu tüm unsurlarıyla beraber yakalanarak adalat karşısına çıkarılmıştır. Her zaman sevgi, eğlence, dayanışma kültürünün bir parçası olmuş ve olması devam edecek olan LeMan Kültür ve dostlarının bölgesine talihsiz bir olayı bir daha yaşamaması en büyük temennimizdir. Tüm yaşananlar boyunca desteğini, yardımını ve iyi dileklerini esirgemeyen tüm leman dostlarına ve olayın aydınlatılmasında büyük gayret gösteren Cumhuriyet Savcılarımız, Eskişehir Valimiz ve Emniyet Mensuplarımızı çok teşekkür ederiz.

Saygılarımızla,

LeMan Kültür

Kendi şaraplarını üretiyorlar

Midyat'a dönen Süryaniler burada yaşarken bölgenin ekonomisini de canlandırmak istiyorlar. Hayatı normale döndürmenin tek yolu bu... Gabriel ailesi bu konuda başı çekiyor. Bölgede bir otel açan ailenin ikinci işi şarap üretimi. Romalılardan beri şarap üretimi olan bölgede endüstriyi yeniden canlandırmak için küçük bir fabrika açmışlar. Bölgede yetişen Öküzgözü üzümleriyle Shiluh (bars) isimli bir şarap üretiyorlar. En büyük yardımcıları Bordeaux'da eğitim görmüş bir Türk onolog.

Bay Gabriel "Amacımız her yıl daha iyi şarap üretip bir gün tüm Türkiye'de satışa çıkarmak" diyor. Süryani Şarapçılık'ta yalnızca Hıristiyanlar değil, Kürtler de çalışıyor. Gabriel ailesi ve ortakları bu fabrikada 12 kişiye istihdam sağlıyor.

YARIN Süryani araştırmacı ve yazar Yakup Bilge geri dönüşleri ve devam eden sorunları anlattı.